

libros

La Universitat publica el *Regiment preservatiu e curatiu de la pestilència*, del mestre Alcanyís

Una joia en edició facsímil

ANTONI FERRANDO *

Regiment preservatiu e curatiu de la pestilència.

Lluís Alcanyís.

Introducció de J. M. López Piñero. Estudi i edició d'Antoni Ferrando. Univ. de València, València, 1999.

El llibre que ara comentem, editat exactament 500 anys després de la fundació de la Universitat de València, vol ser un bell record commemoratiu d'aquesta efemèride a través de la reedició del *Regiment preservatiu e curatiu de la pestilència*, l'única obra impresa de mestre Lluís Alcanyís, primer catedràtic de medicina del nostre Estudi General. La personalitat d'Alcanyís no es redueix a aquesta circumstància, que certament venia avalada per un brillant currículum professional al front de les escoles i serveis de medicina de la ciutat de València i que bon enjorn li valgueren el nomenament de metge personal de l'infant Ferran d'Aragó, en esdevenir rei de Sicília a partir del 1468. Alcanyís fou també poeta ocasional, un dels primers antològats, en les *Obres a trobes en flors de la Verge* (1474), el primer llibre literari imprès a la península Ibèrica, que recollia composicions presentades al certamen marí d'aquell any. I, jueu convers, fou també víctima de la Inquisició dels Reis Catòlics com a instrument d'uniformització i de domini polític i econòmic. Per tot això plegat, el llibre vol ser també un al·legat en favor de la tolerància, actitud inhorent al quefer universitari, que aquell tribunal, introduït contra la voluntat del Regne, elimina de socarrel de la nostra universitat a l'endemà de la seua creació.

El llibre consta d'una presentació a cura de José María López Piñero, en la qual el nostre catedràtic d'història de la medicina examina els precedents dels estudis i de les escoles mèdiques de València i ens ofereix una breu anàlisi de les mesures preventives i curatives que Alcanyís proposa als afectats per la pesta.

Tot seguit, qui us parla analitza la vida i les obres d'Alcanyís sota diferents aspectes. En la biografia hem pogut afegir algunes dades a les que ja es coneixien i, sobretot, oferim per primera vegada l'inventari complet dels béns que Alcanyís posseïa el 1483, que forneixen dades utilíssimes per a conèixer la formació cultural i la fortuna personal del nostre autor. Entre les obres inventariades de la seua biblioteca figura el tractat *De l'ànima*, obra atribuïda a Francesc Eiximenis que ens és desconeguda.

Un dels aspectes més interessants de l'estudi biogràfic és el seguiment detallat del procés inquisitorial contra el matrimoni Alcanyís, que portà tant a Lluís com a la seua esposa, Elionor Esparça, a la foguera per heretges i apòstates, el 1506 i el 1504, respectivament. A través de les inquisicions del Sant Ofici, de la incriminació de tots dos, de les deposicions de l'acusació i de la defensa i de la sentència condemnatòria,

podem formar-nos una idea molt clara del funcionament del temut tribunal, del clima d'intolerància religiosa i de terror psicològic a què fou sotmés el matrimoni Alcanyís durant més de vint anys, i de la finalitat última d'aquest tribunal, que, sota pretext de salvaguardar la puresa de la fe, mirava d'eliminar qualsevol obstacle a la consolidació de la monarquia absoluta.

La poesia mariana d'Alcanyís, que és reproduïda íntegrament, s'analitza en el seu vessant teològic, gens alié a les disputes entre immaculistes i antimaculistes. El *Regiment* s'emmarca en el context que provocà l'edició del tractat, una pesta que, entre novembre de 1489 i juliol de 1490, causà la mort a milers i milers de valencians, entre els quals sor Isabel de Villeda. L'edició

va ser realitzada, potser a principis del 1490, per Nicolau Spindeler, el qual hagué d'interrompre la impressió del *Tirant lo Blanc* per posar a l'abast dels ciutadans de València els remeis que Alcanyís proposava per fer front a la terrible pesta. Després de donar compte d'aquests remeis, s'estudia l'obra com a text literari i com a document lingüístic. El caràcter purament informatiu de l'opuscle i el propòsit de fer-lo accessible al major nombre de ciutadans possible explica la utilitza-

ció d'un registre molt pròxim al llenguatge col·loquial, que permet conèixer amb remarcable fidelitat els trets del valencià corrent de l'època.

El facsímil del *Regiment* reproduceix l'exemplar de la Biblioteca Valenciana, que pertangué a Nicolau Primitiu Gómez Serrano i abans al doctor Vicent Peset, i és l'únic conservat actualment junt amb el de la Biblioteca de Catalunya. A continuació es presenta l'edició de l'obra, que s'ha fet d'acord amb les pautes de la crítica textual més estesa entre nosaltres, i és acompanyada d'un apartat crític, que comenta els problemes de lliçó del text i contrasta les escasses diferències entre els dos exemplars conservats, i d'un extens glosari, que en permet una fàcil comprensió al lector no avesat als textos antics o al llenguatge mèdic.

L'elegància i pulcritud de l'edició que ara tenim a les mans, fruit d'una estreta col·laboració entre el Servei de Publicacions de la nostra universitat, que l'ha dissenyada i maquetada, Arts Gràfiques Soler, que l'ha impresa amb una exquisida cura; i Miguel Aguilar, que l'ha enquadernada magníficament, convida a gaudir-ne la lectura. Finalment, voldria destacar l'èncert de la Universitat de València en la tria d'aquest llibre commemoratiu i valorar molt positivament l'oportunitat d'haver-lo coeditat amb la institució que, 500 anys arrere, féu possible la constitució del nostre Estudi General i l'elecció de Lluís Alcanyís com a membre del seu primer claustre universitari.

* Universitat de València. □

**S'ESTUDIA L'OBRA
DES DEL PUNT DE
VISTA MÈDIC,
LINGÜÍSTIC I
LITERARI**